

Kuun pimeä puoli?

Jukka Pekkarinen, kuvaaja Ulriikka Myöhänen

Uuden vuosituhannen ensi vuosikymmen oli maailmanlaajuisesti kukoistava niin taloudellisen, sosiaalisen kuin poliittisenkin kehityksen kannalta. Taloudellinen kasvu oli nopeaa. Keskuspankit näyttivät löytäneen keinot ylläpitää vakaa inflaatio. Työttömyys oli alenemaan pain. Sadat miljoonat ihmiset pääsivät irti köyhyyden ikeestä.

Maailmankauppa kasvoi kaksinumeroisin prosenttiluvuin. Globalisaatio eteni. Monet väkirikkaat, nopeasti kehittyvät maat ajoivat vauhdilla kiinni perinteisten teollisuusmaiden etumatkaa. Kansakuntien väliset jännitteet lievenivät. Demokratian ja oikeusvaltion periaatteet omaksuttiin yhä laajemmin. Puheet niiden lopullisesta voitosta, ja samalla historian lopusta, eivät vaikuttaneet liioitelluilta.

Nyt kaikki näyttää olevan toisin. Vuosituhannen alun nopea kasvu osoittautui velkakuplalle rakennetuksi. Tämä johti finanssikriisiin, josta perinteiset teollisuusmaat eivät ole vielä toipuneet. Deflaation uhka ja negatiiviset nimelliskorot kalvavat rahapolitiikan uskottavuutta. Suureksi osaksi valtioiden harteille siirtynyt velkataakka, mutta myös pinttyneet ennakkoluulot, estävät finanssipolitiikan tehokkaan käytön talouden elvyttämiseksi. Työttömyys pysyy korkealla.

Pintaan ovat nousemassa myös yleisen sosiaalisen ja poliittisen kehityksen synkemmät pohjavirrat. Vaikka köyhyyden väheneminen nopeasti kehittyneissä maissa on globalisaation tunnustettuja saavutuksia, kalvaa perinteisten teollisuusmaiden yhteiskunnallista ilmapiiriä se kiistämätön tosiseikka, että kehityksen aineelliset hedelmät ovat niissä kasautuneet väestön rikkaimman prosentin, tai oikeastaan promillen, käsiin. Globalisaatiosta kärsineen perinteisen työväestön reaaliensiot ovat monissa teollisuusmaissa polkeneet paikallaan, elleivät suorastaan alentuneet. Elintason taantuminen uhkaa palkansaajakuntaa laajenevasti.

Työttömyyden, köyhtymisen ja tuloerojen kasvun katkeroittamat mielet herkistyvät helposti niille palopuheille, jotka nostavat syntipukeiksi globalisaation ja yhteiskunnallisten eliittien omahyväisyyden. Tämä heijastuu **Trumpin** nousuna vakavasti otettavaksi presidenttiehdokkaaksi Yhdysvalloissa, Brexitinä Isossa-Britanniassa sekä pakolaisvastaisuutena ja EU:n toimintakyvyn lamautumisena Manner-Euroopassa.

Onko nyt paljastumassa vuosituhannen vaihteessa kirkkaana loistaneen globalisaation kuun pimeä puoli? Tämä ei kuitenkaan olisi ennen näkemätöntä. Viime vuosikymmenen hybriksessä oli nimittäin paljon samaa kuin 1900-luvun alun belle époque -tunnelmissa. Mutta tulevaisuus on avoin.

Ihmiskunnan omissa käsissä on, toistuvatko nyt myös vuosisadan takaista hybridistä seuranneet katastrofien vuosikymmenet.

Jukka Pekkarinen, Professor of Practice, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu, 21.9.2016